

Lunds Universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STV003
HT-2005
Handledare: Fredrik Melander

Samhörighet och struktur

- en studie av invandrargruppens politiska mobilisering

Johanna Svensson

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
1:1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	4
1:2 METOD OCH MATERIAL	4
1:3 DEFINITIONER OCH AVGRÄNSNINGAR	6
1:4 DISPOSITION	7
1:5 TIDIGARE FORSKNING	8
2. TEORI	9
2:1 SAMHÖRIGHET	9
2:1:1 <i>Intresse</i>	10
2:1:2 <i>Identitet</i>	11
2:2 STRUKTUR	13
2:2:1 <i>Organisation</i>	13
2:2:2 <i>Möjligheter</i>	15
2:3 SAMMANFATTANDE MODELL	16
3. ANALYS	18
3:1 "EN STRÄVAN ATT ARBETA FÖR DET SOM ÄR GEMENSAMT"	18
3:2 "ORDET SKA SPEGLA VEM MAN ÄR"	22
3:3 "OLIKHETER FÖRSVINNAR NATURLIGTVIS NÄR MAN JOBBAR TILLSAMMANS"	25
3:4 "VI STÅR VID SIDAN AV SAMHÄLLET"	27
4. SAMMANFATTANDE RESULTAT	29
4:1 SLUTORD	31
5. REFERENSER	32

1. Inledning

I Sverige är idag cirka 12 % av landets befolkning invandrare.¹ Vissa menar att begreppet invandrare kan bidra till en stigmatisering av invandrargruppen.² Samtidigt är invandrargruppen betydelsefull då det är en grupp med en specifik bakgrund och därmed gemensamma intressen. Frågor som rör rasism, invandring och integration är inte högprioriterade när den svenska befolkningen ombeds ranka relevanta samhällsfrågor. Frågorna kommer på 11:e, 12:e respektive 14:e plats efter bland annat pensioner, skatter och miljö.³ Invandrargruppen är i hög grad berörd av frågor som rör rasism, invandring och integration, och delar också vissa gemensamma livsvillkor och möjligheter. Invandrargruppen har således en gemensam plattform av politiska frågor och prioriteringar. Dessa intressen förenar invandrargruppen och kan tveksamt företrädas effektivt av enskilda etniska grupper då dessa saknar både storleken och styrkan för att få genomslag på den politiska agendan.

Det finns i Sverige två framträdande riksförbund som organiserar invandrare som grupp: Immigranternas riksförbund (IRF) och Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige (SIOS)⁴. Både IRF och SIOS bildades i början av 1970-talet och är partipolitiskt- och religiöst obundna. IRF organiserar invandrarföreningar och enskilda individer. Totalt har organisationen cirka 8000 medlemmar varav flertalet är medlemmar i någon av de 20 invandrarföreningar som IRF organiserar. SIOS organiserar 16 medlemsförbund som består av totalt cirka 450 lokala invandrarföreningar och organisationen har sammanlagt cirka 110 000 medlemmar. IRF och SIOS representerar tillsammans endast en bråkdel av de cirka 3000 invandrarföreningar som finns i Sverige.⁵ Det finns således idag endast en svag politisk mobilisering av invandrare som grupp.

Demokratiutredningen fastslog år 2000 att "(...) ett starkt och fungerande föreningsliv utgör en grundbult i ett demokratiskt samhälle, som uttryckligen främjar medborgarnas möjlighet till deltagande, inflytande och delaktighet."⁶ Då invandrargruppen är en grupp som i jämförelse med den svenskfödda befolkningen har ett lågt politiskt deltagande⁷, är det särskilt viktigt och önskvärt att använda de demokratiska verktyg som finns för att i högre utsträckning involvera invandrargruppen. Det finns alltså en viktig plats för föreningslivet i den svenska demokratin och invandrargruppens föreningsliv kan

¹ Lundh 2005 s.19

² DS 2004:48, bidrag av Ulf Mörkenstam s.9f

³ www.integrationsverket.se/upload/Publikationer/skrifter/intebaro2004.pdf 2005-12-22

⁴ Det finns även en organisation som heter Landsrådet för Sveriges Invandrarorganisationer (LSI) men då LSI och IRF delar såväl ordförande, lokaler som idéer, och LSI har en mycket begränsad verksamhet, kommer inte LSI att beaktas separat i denna uppsats.

⁵ www.immi.se/irf/invandraren/inva991/ledare991.htm 2005-07-07

⁶ SOU 2000:1 s.196f

⁷ DS 2004:49, bidrag av Gunnar Myrberg s.197, Integrationsverkets rapportserie 2000:16 s.16

således anses ha en mycket viktig funktion i att öka invandrargruppens politiska deltagande. Genom invandrarföreningarna kan invandrargruppen driva frågor som särskilt berör dem i egenskap av invandrare och invandrarföreningarna skulle då kunna fylla en viktig funktion för invandrargruppen i det svenska politiken.

Invandrargruppen är sammantaget en relativt stor del av den svenska befolkningen och delar också politiskt en gemensam plattform. Trots föreningslivets inneboende potential som demokratiskt verktyg är dock invandrarnas politiska deltagande lågt och de organisationer som samlar hela invandrargruppen mobiliserar endast en liten del av invandrargruppen.

1:1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att teoretiskt förstå varför invandrargruppen, trots gruppens ansevärda andel av befolkningen och en gemensam politisk plattform, inte mobiliserats politiskt i större utsträckning.

Uppsatsens frågeställning är: *Varför har invandrargruppen i Sverige inte mobiliserats politiskt i större utsträckning?*

1:2 Metod och material

Uppsatsen har en teorianvändande ansats vilket innebär att det enskilda fallet står i centrum och att existerande teorier används för att förklara det aktuella fallet.⁸ Studien är utformad som en kritisk fallstudie där fallet är strategiskt valt för att representera för teorin särskilt gynnsamma omständigheter. Med stöd av ett urval teorier inom diskursen kollektivt handlande⁹ vill studien förstå varför inte invandrargruppen mobiliserats politiskt i större utsträckning. Det kritiska fallet som anses ha särskilt gynnsamma omständigheter är de riksförbund som organiserar invandrargruppen. Om invandrargruppen skulle mobiliseras politiskt är det troligt att dessa riksförbund skulle vara en utgångspunkt för mobilisering eftersom de redan är en etablerad struktur. Det är således intressant att se till vad som utmärker detta fall och varför dessa organisationer inte lyckats mobilisera politiskt i större utsträckning¹⁰.

Uppsatsens frågeställning kommer besvaras genom att relevant teori framställs och sammanfattas i en modell. Modellens syfte är att skapa en förståelse för teorins dynamik och att på ett pedagogiskt sätt kunna illustrera teorin. Uppsatsens empiri består framförallt av intervjumaterial med ledande personer inom riksorganisationer som organiserar invandrare som grupp men även sekundär material kommer att användas. Sammantaget utgör det empiriska

⁸ Esaiasson 2003 s.40f

⁹ Esaiasson 2003 s.19

¹⁰ Esaiasson 2003 s.179

materialet en ambition att motivera värderingar inom den sammanfattande modellens dimensioner. Värderingen är ett resultat av empirins resultat i förhållande till de definitionerna av intresse, identitet, organisation och möjligheter som redogörs för under rubriken *Definitioner och avgränsningar*. Meningen är inte att ge en absolut värdering av empirins position i teorin, utan är snarare att illustrera och belysa relationer och dynamik vid politisk mobilisering av invandrargruppen.

Operationaliseringen är av stor betydelse för uppsatsens resultat och en ändamålsenlig operationalisering är en förutsättning för god validitet. Operationalisering är en process där teorin får operationella indikatorer med syfte att översätta teorin till den empiriska verkligheten. Vidare kan empirin då tolkas med stöd av teorin och operationaliseringen ska därmed förstås som mycket viktig för studiens resultat.¹¹ Uppsatsens operationella indikatorer är framförallt de svar som förvärvats genom intervjuer med ledare inom de riksförbund som organiserar invandrare: IRF och SIOS. Vidare används i viss utsträckning material från IRF och SIOS samt sekundärmaterial såsom statistik, utredningar och annan litteratur. Övrigt material som använts för uppsatsens konstruktion är för ämnet relevant sekundärmaterial. Hanterandet av sekundärmaterial kan vara problematiskt då det kan vara svårt att värdera källan. I denna studie har en svårighet varit att förhålla sig till det statistiska materialet. Statistik om invandrargruppen är bristfällig och det kan vara svårt att hitta material som är jämförbart då mätmetod och klassificeringar kan skilja sig åt. Statistiskt material som använts i uppsatsen har följt uppsatsens definition av invandrarbegreppet och förhåller sig bara till material som undersöker den definierade gruppen.

För insamlandet av primärmaterial användes kvalitativ metod, vars ambition är att få en djupare förståelse för det som undersöks och samtidigt närma sig sammanhang och strukturer.¹² Kvalitativ metod försöker skapa en förståelse för hur individer uppfattar sig själva och sin omgivning.¹³ Vidare är ”Kvalitativa intervjuer (...) relativt löst strukturerade och öppna för vad intervjupersonen tycker är relevant och viktigt att tala om, givet forskningsprojektets intresse. Detta förfarande har sina fördelar såtillvida att intervjupersonens erfarenheter, kunskaper, föreställningar och intryck kan beaktas och dokumenteras på ett rikare sätt.”¹⁴ Två kvalitativa intervjuer har genomförts och båda kan betecknas som semistandardiserade, vilket innebär att utrymme lämnas för dialog, men också att vissa frågor bestämdes på förhand och att viss information efterfrågades.¹⁵

Intervjuerna genomfördes med en representant från vardera riksförbund som organiserar invandrargruppen alltså sammanlagt två personer. Intervjuerna med ledare inom respektive organisation har ett särskilt värde då de kan sägas representera och betrakta en större bild av invandrargruppens föreningsverksamhet, än lokala invandrarföreningar gör. Intervjupersonerna representerar ett uppifrån perspektiv; det vill säga innehar en maktställning och

¹¹ Esaiasson 2003 s.20,57ff, Lundqvist 1993 s.99

¹² Lundqvist 1993 s.104

¹³ Lundahl 1999 s.101

¹⁴ Alvesson 2000 s.82

¹⁵ Lundahl 1999 s.115ff

betraktar organisationen från detta perspektiv. Deras utsagor är därmed präglade av den roll de spelar och den kultur som råder inom respektive förbund. Intervjuerna representerar ett begränsat, men ändå, intressant primärmaterial för denna uppsats.

Det är viktigt att betona att intervjuerna har genomförts i olika kontexter: intervjun med Miguel Benito genomfördes i person medan intervjun med Milinko Mijatovic gjordes per telefon. Dessa intervjusituationer skiljer sig åt på så vis att en fysisk intervju möjliggör ett samspel med gester och mimik på ett sätt som telefonintervjuer inte ger. Intervjuerna har genomförts med utgångspunkt i en intervjuguide¹⁶ med bestämda teman och vissa specifika frågor under varje tema. Utrymme har medvetet lämnats för att möjliggöra ett mer öppet samtal. Båda intervjuerna har spelats in på bandspelare; jag valde en liten MP3-spelare så att inte intervjupersonen skulle störas alltför mycket i den fysiska intervjun. Både Miguel Benito och Milinko Mijatovic har godkänt att medverka i uppsatsen med sina riktiga namn.

1:3 Definitioner och avgränsningar

”Deep in every discussion of collective action stirs the lava of volcanic eruption: collective action is about power and politics; it inevitably raises questions of right and wrong, justice and injustice, hope and hopelessness; the very setting of the problem is likely to include judgments about who has the right to act, and what good it does. (...) In some sense, every position one takes in the desirability, feasibility, or effectiveness of collective action is a political position.”¹⁷

Som beskrivs ovan är uppsatsens ämnesval värdeladdat. Avsikten har inte varit att ta ställning, men ämnets natur har gjort normativa val nödvändiga för uppsatsens konstruktion. För att underlätta förståelsen av uppsatsen kommer här att redogöras för användning av centrala begrepp, samt de avgränsningar som gjorts av uppsatsens problemområde.

Med begreppet *invandrare* avses en person som invandrat till Sverige; det vill säga en person som fötts i ett annat land än Sverige, men som nu är folkbokförd i Sverige. Med begreppet *politisk mobilisering* åsyftas en process vari en grupp går från att vara en passiv samling individer, till att vara en aktiv grupp medborgare med ambitionen att förändra maktrelationer och påverka beslutsfattande. Med begreppet *intresse* menas för gruppen gemensamma omständigheter som vidare kan påverkas av den politiska makten. Begreppet innefattar således att gruppen delar något gemensamt samt att detta något kan förändras som ett resultat av politiska förändringar. Med begreppet *identitet* avses individens upplevelse av sin egna personlighet och tillhörighet. Med begreppet *organisation* menas ett etablera ett system av människor och grupper som möjliggör möten och planering. Med begreppet *möjligheter* åsyftas en politisk

¹⁶ Se bilaga 1

¹⁷ Tilly 1978 s.6f

struktur som öppnar vägar att påverka det politiska beslutsfattandet. Begreppen intresse, identitet, organisation och möjligheter kommer vidare utvecklas i teorikapitlet för att på så vis skapa en djupare förståelse av begreppen.

Avgränsningen av uppsatsens problemområde är ett resultat av tidsmässiga hinder och utrymmesskäl, och vidare nödvändigt för konstruktionen av en relevant och sammanhållen uppsats. Uppsatsens teori är medvetet inte fokuserad på äldre teorier om kollektivt handlande, såsom teorier av Karl Marx, John Stuart Mill, Emile Durkheim och Max Weber, utan har istället fokuserat på moderna teoretiker såsom Mancur Olson, Sidney Tarrow och Charles Tilly då dessa har ett större förklaringsvärde för uppsatsens problemställning i dagens samhälle. Uppsatsen kommer vidare inte att diskutera andra möjliga medel för att uppnå politisk integration i allmänhet. Vidare kommer uppsatsen inte heller att fördjupas i politiska sakfrågor eller resonera kring vilket slag och vilken nivå av inflytande invandrargruppen har rätt till. Uppsatsen fördjupar sig i invandrargruppens politiska mobilisering och därmed inte i andra tänkbara grupperingar. Mening med detta är inte att bortse från andra möjliga gruppkonstellationer utan är en nödvändig begränsning då grupperingar och intressen i samhället kan ta en mångfald av former och innehåll. Sammantaget är de aspekter som betonas i uppsatsen medvetna val för att rikta uppmärksamheten på de delar av teorin som har ett högt förklaringsvärde i förhållande till uppsatsens problem.

1:4 Disposition

I första kapitlet kommer inledningsvis uppsatsen syfte och frågeställning att presenteras. Därefter följer en diskussion av vald metod samt en redogörelse av det insamlade materialet. Vidare kommer uppsatsens definitioner och avgränsningar att framställas, samt tidigare forskning inom området kort presenteras.

I andra kapitlet kommer uppsatsens teoretiska utgångspunkter att presenteras. Kapitlet är tematiskt disponerat vilket innebär att teorin delats upp i rubriker med olika teman: samhörighet, struktur och en sammanfattande modell. Samhörighet kommer att behandla frågor som rör intresse och identitet. Struktur behandlar frågor om organisation och möjligheter. För att göra mötet mellan teorin och empirin så pedagogiskt och tydligt som möjligt konstrueras därefter en sammanfattande modell. Modellen består av de återkommande teman som redogörs för ovan. Den sammanfattande modellen syftar till att på ett begripligt sätt förklara dynamiken inom teorin samt illustrera uppsatsens resultat.

I tredje kapitlet kommer uppsatsens empiriska material att analyseras med utgångspunkt i de teorier som redogjorts för i kapitel två. Analysen följer samma tematiska upplägg som teorikapitlet. Empirin utgörs av de två intervjuer som genomförts samt sekundär material.

I fjärde kapitlet kommer uppsatsens sammanfattande resultat att presenteras och uppsatsens frågeställningar kommer att besvaras. Avslutningsvis kommer en kort diskussion om resultatets betydelse att presenteras i ett slutord.

1:5 Tidigare forskning

Den teoretiska utgångspunkten för uppsatsen är framförallt tre framstående teoretiker inom området kollektivt handlande: Sidney Tarrow, Charles Tilly och Mancur Olson. Tidigare forskning inom uppsatsens problemområde är i synnerhet fokuserat på generell mobilisering inom specifika etniska grupper, såsom Magdalena Jaakkolas studie *Den etniska mobiliseringen av Sverigefinnar*. Vidare finns studier av invandrargruppens politiska mobilisering med fokus på invandrargruppens representation inom den politiska sfären, till exempel Paula Rodrigo Blomqvist forskningsrapport *Vem representerar invandrare? En studie av kommunalpolitiker i Göteborg*. Även Henry Bäck och Maritta Soininen har i rapporten *Invandrarna, demokratin och samhället* diskuterat invandrargruppens politiska deltagande. Frågor om invandrarföreningarnas funktion i det svenska samhället har tidigare bland annat behandlats i rapporten *Föreningsliv, makt och integration* från Integrationspolitiska maktutredningen 2004. Pontus Odmalm har i sitt bidrag till rapportern *Invandrarföreningar som intressekanaler – möjligheter och hinder på lokal nivå*, särskilt behandlat frågor som rör invandrarföreningarnas politiska mobilisering på lokal nivå. Vidare har Pontus Odmalm studerat invandrarföreningarnas ställning i den svenska demokratin i artikeln *Civil Society, Migrant Organisations and Political Parties: Theoretical Linkages and Applications to the Swedish Context*.

2. Teori

Studier av kollektivt handlande och politisk mobilisering har tidigare fokuserat på faktorer såsom organisation, resurser och den rationella individen. På senare tid har även faktorer som värderingar, symboler och kultur fått en alltmer framträdande roll i förklaringen av rörelsers mobilisering. Vissa har talat om denna förändring som en kamp mellan paradig; å ena sidan ett resursmobiliseringsparadigm och å andra sidan ett identitetsorienterat paradig.¹⁸

Uppsatsen kommer att anta ett syntesperspektiv på ovan nämnda paradig och utgå från att de två paradigmen kompletterar varandras synsätt och tillsammans ger en relevant översyn över centrala faktorer, för att förstå och förklara kollektivt handlande och politisk mobilisering. Teorin kommer särskilt att fokusera på tre framstående teoretiker inom området: Charles Tilly, Sidney Tarrow och Mancur Olson. Dessa teoretiker representerar olika delar av det teoretiska spektrat men delar samtidigt väsentliga komponenter i sina respektive teorier. Då Tilly, Tarrow och Olson inte alltid berör samma delar, kommer vissa avsnitt att kompletteras med andra teorier, för att på så vis stärka det teoretiska resonemanget. Ambitionen har varit att sammantaget konstruera en, för denna uppsats, relevant teoretisk ram och det teoretiska urvalet har utformats i relation till uppsatsens frågeställning.

Teorikapitlet är ordnat under tre rubriker. *Samhörighet* och *Struktur*, vilka vardera har två avdelningar, utgör rubrik ett och två. Under den tredje rubriken redogörs för en av uppsatsförfattaren konstruerad sammanfattande modell. Under rubriken *Samhörighet* kommer intresse och identitet att diskuteras. Vidare kommer rubriken *Struktur* att innefatta de strukturella förutsättningarna för mobilisering, såsom organisation och möjligheter. Avslutningsvis kommer en sammanfattande modell av den samlade teorin att presenteras, för att på så vis illustrera teorins dynamik och möjliggöra en pedagogisk presentation av sambandet mellan teorin och empirin.

2:1 Samhörighet

Begreppet samhörighet kan framförallt sammanbindas med det som i teorikapitlets inledning benämns som det identitetsorienterade paradigmet. Samhörighet berör individens förmåga att relatera till gruppen och gruppens förmåga att attrahera och involvera individen.

¹⁸ Johnston 1995 s.3, Lahusen 1996 s.3

Under rubriken *Samhörighet* kommer resonemanget att föras kring två aspekter av samhörighet: intresse och identitet. Under avdelningen *Intresse* kommer Tillys, Tarrow och Olsons olika teoretiska perspektiv att behandlas. Under avdelningen *Identitet* kommer Tarrow's teorier, samt teorier från Vered Amit-Talai, Anthony Smith, John Hutchinson och Ulf Mörkenstam att diskuteras¹⁹. Då tydliga samband saknas mellan identitet och Tilly och Olsons teorier, kommer istället de fyra ovan nämnda teoretikerna att användas för att stärka det teoretiska resonemanget.

2:1:1 Intresse

Tilly definierar intresse som ”the shared advantages or disadvantages likely to accrue to the population in question as a consequence of various possible interactions with other populations.”²⁰ Intresse beskrivs i citatet som något skiftande och ett resultat av en uppkommen situation i en specifik kontext. Intresset i sig är alltså inte permanent utan beroende av de omständigheter, i vilken grupper befinner sig och grupper's intresse måste därför alltid förstås i sin kontext.²¹ Tilly menar att det gemensamma intresset är utgångspunkten för all form av mobilisering och att intresse kan ses som en nödvändig förutsättning, men inte alltid en tillräcklig förutsättning, för mobilisering.

Tidiga teoretiker inom området kollektivt handlande, såsom Mill, Durkheim, Weber och Marx, erbjuder två möjliga sätt att se på människans intresse: (1) genom människors uttalande och handlingar, eller (2) genom en analys av kopplingar mellan social ställning och intresse. Båda synsätten kan kritiserars för att överskatta respektive underskatta människans förmåga att identifiera sitt intresse. Mot det första synsättet kan invändas att människor inte alltid är medvetna om sitt intresse och även om medvetenheten finns så är det inte alltid så att intresset artikuleras på ett tydligt sätt. Det andra synsättet har också tydliga brister då det ser människor som oförmögna att se sitt eget intresse och ingen skillnad görs på kortsiktiga och långsiktiga, respektive motstridiga intressen.²²

Tarrow menar, i likhet med Tilly, att en grupps intresse inte är ett objektivet fenomen i sig självt. Det är när gruppen inser sitt gemensamma intresse som förutsättningarna för organisering uppstår. På grund av detta är det inte alltid så att intressen artikuleras, och om det görs, så sker det inte alltid på ett adekvat sätt i förhållande till den politiska makten. Yttre påverkan och att möjligheter erbjuds, är därför centralt för att stimulera ett gemensamt intresse. Det gemensamma intresset kan existera i det tysta, men måste formuleras och artikuleras för att få relevans.²³

¹⁹ DS 2004:48, bidrag av Ulf Mörkenstam

²⁰ Tilly 1978 s.54

²¹ Tilly 1978 s. 54, 60f

²² Tilly 1978 s.59ff

²³ Tarrow 1998 s.19

Olson problematiserar intressefrågan utifrån ett mer individcentrerat perspektiv än Tilly och Tarrow. Olson menar att det som förenar en grupp är det gemensamma intresset och förväntningen på att gruppen ska förmå föra fram detta intresse.²⁴ Individens egenintresse är alltid motivet för kollektiv handling och det är det gemensamma intresset som gör att individerna handlar tillsammans. På samma sätt som Tilly och Tarrow menar Olson att det gemensamma intresset är en förutsättning men inte ett tillräckligt motiv för mobilisering²⁵.

Sammanfattningsvis delar Tilly, Tarrow och Olson uppfattningen om att det gemensamma intresset är förutsättningen och drivkraften i kollektivt handlande. Tilly och Tarrow framhåller särskilt att det gemensamma intresset är kontextbundet. Tarrow påpekar vidare att artikulationen av det gemensamma intresset är utgångspunkten för mobilisering. Det är således viktigt att betrakta de möjligheter som omgivningen erbjuder en potentiell grupp. Olsson erbjuder en lägre analysnivå och riktar uppmärksamhet mot individens motiv att vilja mobiliseras. Det finns alltså inom det gemensamma intresset en dynamik av individuella motiv och institutionella förhållanden, vilket skapar den kontext var i det gemensamma intresset kan uttryckas.

2:1:2 Identitet

Amit-Talai menar att en människas identitet är av central betydelse för hur personen ser sig själv och sin omvärld. Identiteten kan på så vis användas som en tillgång för att mobilisera stora grupper av människor med ett gemensamt intresse. En kollektiv identitet kan bli en politisk resurs²⁶. Enligt Amit-Talai kan identitet således vara en instrumentell företeelse, som används för att tjäna ett gemensamt intresse.

Också Tarrow framhåller identitetens betydelse och menar att det är en förutsättning för organisationen, att det finns en gemensam identitet i gruppen; ett ramverk som gör att situationen tolkas utifrån ett dom/vi perspektiv. Genom identiteten kan en grupp utformas och definieras. Grupper har dock ingen ensamrätt på att definiera gruppens gränser, utan det sker i samspel med olika delar av samhället, såsom medier och staten.²⁷

Smith problematiserar Tarrows syn på identitet som ett resultat av interaktion mellan gruppen och omgivningen. Smith menar att identitet kan ses utifrån två perspektiv: identitet som en kategori och som gemenskap.²⁸ Begreppet kategori har innebörden av att utifrån kategoriseras som en sammanhållen grupp med en gemensam kultur och historia. En kategori behöver inte nödvändigtvis se sig själva som en sammanhållen grupp, utan kategoriseringen kan vara påtvingad utifrån. Med gemenskap menas en grupp som själva ser sig som en sammanhållen

²⁴ Olson 1965 s.5f

²⁵ Olson 1965 s.1

²⁶ Amit-Talai 1996 s.85

²⁷ Tarrow 1998 s.21f

²⁸ Begreppen etnisk kategori och etnisk gemenskap har jag valt att bennämna som endast kategori och gemenskap.

grupp och där dess medlemmar känner en gemenskap med gruppen.²⁹ Det kan således finnas olika uppfattningar av vilka som är en grupp. Frågan om kategori och gemenskap kan bli särskilt problematisk i en situation där en grupp har ett tydligt underläge i förhållande till övriga samhället.

Mörkenstam menar att det finns ett behov i samhället av att kategorisera människor i grupper för att på så vis understödja en fördelning av resurser, rättigheter och skyldigheter mellan samhällets medlemmar. Som en konsekvens av denna kategorisering följer politikens konstituerande karaktär. Politikens konstituerande karaktär innebär att grupper i samhället kan kategoriseras som en grupp utan att gruppen själv upplever en gemensam identitet³⁰; det vill säga vad Smith skulle kalla en kategori. Genom att utnämna avgränsade kategorier och skapa tillhörande kollektiva identiteter, kan politiken styra problemformuleringen såväl som lösningen utifrån de egna skapade kategorierna. Politiken får på så vis en konstituerande karaktär och skapar en politisk logik som kan upplevas som svår att argumentera emot³¹. Det kan därför ibland vara problematiskt att avgöra vem det är som definierar en grupp och varför en grupp definieras som sammanhörande.

En människas identitet kan, enligt Hutchinson, betraktas utifrån två olika perspektiv: den instrumentella identiteten och den naturliga identiteten. Den instrumentella identiteten betonar identitetens relationella karaktär, vilket betyder att det är först i relation till någon annan grupp, som gruppsspecifika egenskaper och karaktärsdrag blir relevanta och specificerade. Då den instrumentella identiteten är flyktig och beroende på omständigheter, kan dess karaktär skifta beroende på vilka andra grupper som gruppen sätts i kontrast till³² och vilket intresse identiteten tjäna.³³ Den instrumentella synen på identitet ger möjligheten för en grupp, att själv skapa sig en identitet som sedan kan användas för att mobilisera en grupp politiskt.³⁴ Den instrumentella synen kan dock kritiseras för att lägga en alltför stor betoning på en flyktig identitet och bortse från att se allvaret i en människas identitet och tillhörighet.³⁵ Den naturliga identiteten³⁶ är baserad på vad som anses vara naturliga kopplingar mellan människor i en grupp. Människans identitet formas utifrån dessa naturliga band mellan gruppens medlemmar, och är därmed oföränderlig i sin natur.³⁷ Beroende på vilken aspekt som betonas kan gruppformationerna och följaktligen identitetsskapandet se mycket olika ut.

Sammanfattningsvis framhåller Amit-Talai att identitet är en central faktor för att förstå den enskilda individen såväl som gruppens formation. Tarrow menar att identitet är en förutsättning för att en organisering ska komma till stånd. Med utgångspunkt i resonemanget ovan kan identitet ha flera olika dimensioner:

²⁹ Smith 1991 s.20f, Lantto 2000 s.7

³⁰ DS 2004:48, bidrag av Ulf Mörkenstam s.172

³¹ DS 2004:48, bidrag av Ulf Mörkenstam s.177

³² Lantto 2000 s.8

³³ Hutchinson 1996 s.9

³⁴ Cornell 1998 s.56ff

³⁵ Hutchinson 1996 s.9

³⁶ *Primordial identity*, min översättning

³⁷ Cornell 1998 s.48ff

kategori respektive gemenskap, och instrumentell respektive naturlig. Tarrow framhåller att en grupp inte har någon ensamrätt på att definiera sig själva, utan de kan vara vad Smith betecknar som en kategori. En grupp kan således kategoriseras på grund av ett behov att gruppera människor, vad Mörkenstam betecknar som politikens konstituerande karaktär. Om gruppen själv betraktar sig som en grupp är de en gemenskap. En grupp kan således vara en kategori och en gemenskap, eller något av det. Identiteten kan också vara sprungen ur såväl ett behov av att identifiera sig med en grupp, en instrumentell identitet, eller som en självklar känsla av tillhörighet, en naturlig identitet. De olika dimensionerna av identiteten gör att diskussionen om identitet kan vara mycket splittrad och väcka starka känslor såväl inom, som utom gruppen.

2:2 Struktur

Betydelsen av strukturernas betonas särskilt inom resursmobiliseringsparadigmet som nämndes i teorikapitlets inledning. Under rubriken *Struktur* kommer resonemanget att föras kring organisation och möjligheter. Under avdelningen *Organisation* diskuteras teorier av Tarrow, Tilly och Olson samt en kortare diskussion om metaorganisationer. Under rubriken *Möjligheter* kommer Tarrow's, Tilly's och Johnstons teorier att behandlas.

2:2:1 Organisation

Tarrow menar att skapandet av en organisatorisk struktur är av central betydelse för gruppens förmåga att agera i enlighet med sina intressen. Organisationer krävs för att kunna samla nödvändiga resurser, såsom röster eller pengar, för att kunna agera. Insamlande av resurser är på så vis att mobilisera sig.³⁸ Tilly delar Tarrow's uppfattning om att mobilisering är att samla resurser, men menar vidare att organisering också är en process där resurserna stärks.³⁹ Det konkreta arbetet inom organisationen skapar en känsla av samhörighet och sammanhang. Organisation och samhörighet förstärker på så vis varandra växelvis.⁴⁰ Organisation är således en viktig del av mobiliseringen.

Tilly menar att människor kan organiseras som kategorier eller nätverk. Kategori är människor som delar nåt karakteristiskt som de själva erkänner och som andra ser, medan begreppet nätverk har innebörden av personliga band. Kombination av kategori och nätverk skapar en känsla av grupp tillhörighet varpå organisation följer. Tilly benämner denna kombination *catnet* och menar att desto mer utvecklad känslan av kategori och nätverk är, desto

³⁸ Tarrow 1998 s.7

³⁹ Tilly 1978 s.54

⁴⁰ Sundh 1992 s.212

mer organiserad är gruppen.⁴¹ Vidare menar Tilly att kombinationen av identifierat intresse och organisering är nyckeln till mobilisering. Ett starkt *catnet* innebär följaktligen en stark mobilisering.⁴²

Olson menar på samma sätt som Tilly att ett gemensamt intresse är en förutsättning för mobilisering. Ett gemensamt intresse innebär dock inte att individerna faktiskt kommer att handla kollektivt, grupper handlar inte alltid i sitt intresse bara för att individer gör det.⁴³ Diskrepansen mellan individnivå och gruppnivå beror enligt Olson på tre saker: (1) snålskjutsproblematik, (2) koordinationsproblematik och (3) intressekonflikt. För det första innebär snålskjutsproblematiken att det finns en risk att också de som inte bidrar till gruppens intresse kan dra nytta av de fördelar som gruppens organisering har. Det finns således en risk att den enskilda individen inte ser sin vinst i att bidra till kollektivt handlande. För det andra betyder koordinationsproblematiken att individerna har svårigheter med att koordineras, det vill säga organiseras, gentemot ett gemensamt mål. Slutligen innebär intressekonflikten att individerna inte alltid är överens om vilka av de gemensamma intressena som ska prioriteras. Den övergripande problematiken är därför inte det gemensamma intresset i sig utan förmågan att mobilisera gruppen i en agerande organisation.⁴⁴

Det finns också väsentliga skillnader mellan hur små och stora grupper agerar. Problemen ovan är större för stora grupper än för små grupper. Individen i den större gruppen är mer anonym och förenklar därmed möjligheten till snålskjuts, och bidrar dessutom till en känsla hos individen att det enskilda bidraget är oviktigt. Detta gör att många stora grupper inte mobiliseras alls trots att det finns en latent mobiliseringspotential. Särskilda incitament är då nödvändiga för att aktivera gruppens potential, enligt Olson.⁴⁵

Organisationsproblematiken som beskrivits ovan är i första hand en analys av organisationer med individer som medlemmar, även om de ofta berör generell problematik inom kollektivt handlande, då alla organisationer i förlängningen har individer som medlemmar. Göran Ahrne och Nils Brunsson presenterar också en särskild teori som behandlar så kallade metaorganisationer⁴⁶; vilket innebär att det är organisationer, som har organisationer som medlemmar. Motivet till metaorganisationens bildande är viktigt för hur organisationen används av dess medlemmar. En gemensam problematik för metaorganisationer är att de kräver en viss likriktning bland sina medlemmar för att upprätthålla samarbetet, samtidigt som det ofta finns en vilja hos medlemmarna att behålla sin egenart. Det finns också särskilda svårigheter med att upprätthålla auktoritet inom en metaorganisation då medlemmarna är vana att själva vara auktoriteter i sina respektive organisationer.⁴⁷

⁴¹ Tilly 1978 s.62f

⁴² Tilly 1978 s.81

⁴³ Olson 1965 s.2

⁴⁴ Shepsle 1997 s.238

⁴⁵ Olson 1965 s.19ff,51

⁴⁶ SIOS är en metaorganisation. IRF är delvis en metaorganisation då IRF har både organisationer och enskilda individer som medlemmar.

⁴⁷ Ahrne 2001 s.5

Sammanfattningsvis framhåller Tarrow att organisationer är en faktor av central betydelse för att grupper ska kunna agera enligt sina intressen. Organiseringen är nödvändig, då den är ett verktyg för att samla resurser till förmån för gruppens intresse. Tilly menar vidare att organiseringen också verkar tillsammans med samhörighetskänslan inom gruppen, och att de två förstärker varandra. Tilly framhåller två sätt att organiseras: kategorier och nätverk. I samverkan frambringar dessa två typer av organisations sätt ett *catnet*, vilket innebär att det skapas en stark mobiliseringskraft inom organisationen. Olson problematiserar dock organisering, och menar att det finns flera processer som motverkar organisering: problem med människor som åker snålskjuts, koordineringsproblem och intressekonflikter inom gruppen. Vidare finns särskild problematik kopplad till metaorganisationen, framförallt behovet av att behålla en viss likriktning inom organisationen samt att upprätthålla auktoritet i organisationen.

2:2:2 Möjligheter

Tarrow menar att föreställningen om möjligheten att förverkliga en rörelse är en av de viktigaste komponenterna för mobilisering. Politiska rörelser formas av de möjligheter och det motstånd som rörelsen möter⁴⁸ De politiska möjligheter en grupp möter markerar den yttre påverkan som finns vid mobilisering av en grupp⁴⁹ och vikten av att gruppen upplever att det finns möjligheter att driva sitt intresse framåt. Människor måste i det politiska arbetet uppleva en känsla av hopp; att förhållandena går att förändra och att deras engagemang spelar roll. Upplevelsen av möjligheter kan därför vara ett incitament för en grupp att mobiliseras.

Det måste också skapas ett krismedvetande hos den grupp man önskar mobilisera. Känslan av att man nått bristningsgränsen skapar engagemang och en upplevelse av att det behövs en nödvändig förändring. En grupp måste också omfatta en gemensam utmaning av det etablerade samhället. Genom att på olika sätt störa ordningen i den etablerade miljön gör man sin uppfattning känd för motståndare och sekundära aktörer, samtidigt som det sker en mobilisering bland sympatisörerna.⁵⁰ Det är således en balansakt för en grupp att finna den rätta dynamiken mellan möjligheter och motstånd för att maximera gruppens mobiliseringspotential.

Johnston delar Tarrow's uppfattning och beskriver relationen mellan gruppen och omvärlden som en cirkulär relation. Den cirkulära relationen innebär att gruppen i hög grad formas av omvärldens villkor, men att gruppen också skapar möjligheter genom organisering och protest. Konsekvensen av det cirkulära förhållandet mellan gruppen och omvärlden är att gruppens framgång är beroende av gruppens förmåga att koordinera och identifiera sig själv i relation till

⁴⁸ Tarrow 1998 s.2, 7

⁴⁹ Tarrow 1998 s.20

⁵⁰ Tarrow 1998 s.76

omvärlden.⁵¹ Gruppen kan vara fullkomligt övertygad om sitt intresse, men starkt tvivla på möjligheten att förändra situationen. Förändringar i den politiska omvärlden kan på så vis öppna och stänga möjligheterna för kollektivt handlande.⁵² En organisations mobilisering kan inte betraktas, utan att ta hänsyn till de omständigheter som omger organisationen.⁵³

Tilly menar på samma vis som Tarrow och Johnston att en organisations förmåga att agera inte kan ses utan en förståelse för den kontext vari organisationen befinner sig. Samhörighet och organisation visar endast vilken kapacitet som finns, men inte vilka möjligheter som finns. Möjligheterna avgörs av externa aktörer, såsom staten och andra intressegrupper, som reagerar på gruppens försök att mobiliseras. Reaktionen från externa aktörer kan underlätta eller försvåra för gruppen som vill mobiliseras. Statens reaktion är särskilt viktig då staten har ett stort maktövertag, inte minst i fråga om makten över att tilldela ekonomiska bidrag.⁵⁴ Då all förändring bland de externa aktörerna påverkar en gruppens möjligheter, finns det en tendens att grupper tvekar att utmana makten, av rädsla att förlora redan vunnet inflytande. Samma dynamik gör att det också finns en tvekan att släppa in nya grupper i systemet.⁵⁵

Sammanfattningsvis menar Tarrow är det av stor vikt att det finns en föreställning om möjligheter för att en grupp ska mobiliseras. Johnston framhåller särskilt, att det också måste finns en balans mellan att gruppen känner hopp och en känsla av kris för att gruppen ska vara motiverad att mobiliseras. Denna balans skapas i interaktion mellan gruppen och omgivningen i en cirkulär relation. Tilly menar att det är viktigt att betrakta relationen som ett samspel och att se hur en grupp kan känna sig hotad av att samspelet utmanas av en förändring.

2:3 Sammanfattande modell

Intresse, identitet, organisering och möjligheter är centrala element i teorin, för att ge en förståelse av invandrargruppens politiska mobilisering. De är alla nödvändiga delar i ett samspel och för att förstå den politiska mobiliseringen, eller avsaknaden därav, måste man också förstå dynamiken mellan dessa faktorer. Den sammanfattande modellen som här presenteras är konstruerad utifrån uppsatsens teori och ämnar visa teorins dynamik samt ge en pedagogisk framställning av teorin och empirins samband.

Den sammanfattande modellen består av en kvadrat med fyra rutor. De två översta rutorna representerar samhörighet och berör intresse respektive identitet. De två nedersta rutorna representerar struktur och berör organisation respektive möjligheter. Varje ruta har en diagonal värdeskala från + till -, där - representerar det lägsta värdet och + det högsta värdet. För att bedöma

⁵¹ Johnston 1995 s.47, 114

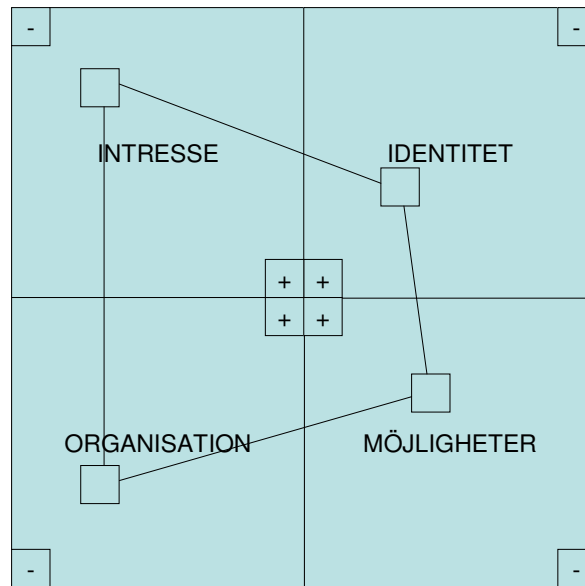
⁵² Johnston 1995 s.89

⁵³ Johnston 1995 s.114

⁵⁴ Tilly 1978 s.98ff, Pfeffer 1982 s.101f

⁵⁵ Tilly 1978 s.133ff

förutsättningarna för att mobiliseras politiskt, ska det empiriska materialet värderas inom varje område och sedan positioneras i respektive ruta. I varje ruta ska följaktligen en värdering av gruppen presenteras och kvadraten har sammantaget fyra markerade värden. De fyra värdena bildar tillsammans en figur som illustrerar en sammanfattning och beskrivning av förutsättningarna för politisk mobilisering. Modellen nedan är ett fiktivt exempel av den sammanfattande modellens konstruktion:

Desto mindre yta inom figuren, desto bättre förutsättningar finns för mobilisering. Då alla rutornas faktorer är väsentliga inslag som dessutom står i relation till varandra, kan figuren framställa väsentligt avvikande drag och identifiera problem vid mobilisering. Modellen kan också användas i ett historiskt perspektiv, för att jämföra förutsättningar för politisk mobilisering vid olika tidpunkter i historien.

Invandrargruppens specifika värde i respektive dimension är ett resultat av uppsatsförfattarens uppskattning utifrån den empiriska analysen. Uppskattningen kommer att motiveras i den empiriska analysen och tydliggöras då det sammanfattande resultatet diskuteras. Då målet med modellen är att uppnå en förståelse, är inte fokus på det exakta angivna värdet, utan de tendenser av svaghet och styrka som uppvisas. Naturligtvis kan uppskattningen av invandrargruppens värde på de fyra dimensionerna, vara en källa till diskussion men en tydlig presentation och argumentation för respektive dimensions värde, tillsammans med modellens förtjänster, ger modellen en viktig funktion och betydelse för uppsatsen.

3. Analys

I följande kapitel kommer det empiriska materialet att presenteras och diskuteras utifrån det teoretiska resonemang som redogjorts för i föregående kapitel. Analysen är strukturerad efter samma teman som teorikapitlet, för att på så vis göra återkopplingen till teorin tydlig. Under varje rubrik följer en analys av intervjupersonernas uttalanden, samt relevant sekundär material för att förstärka resonemanget.

3:1 ”En strävan att arbeta för det som är gemensamt”

Tarrow, Tilly och Olson menar att det gemensamma intresset är en nödvändig förutsättning för mobilisering. Benito och Mijatovic talar ofta om vad de betecknar som de gemensamma frågorna eller det gemensamma. Benito och Mijatovic är båda övertygade om att det finns ett gemensamt intresse och att invandrargruppen därmed har de nödvändiga förutsättningarna för att mobiliseras politiskt. De menar vidare att det gemensamma intresset är drivande för att skapa en gemensam grund för organisering av invandrargruppen. Benito och Mijatovic beskriver det som:

”Meningen med att bilda föreningar, det gäller svenska föreningar och invandrarföreningar, är att tillvarata vissa intressen (...) det är inte lätt att hålla ihop. (...) men de har en strävan att arbeta för det som är gemensamt.” (Benito, IRF)

”SIOS är en ide, en ide att söker man det gemensamma så går det.” (Mijatovic, SIOS)

Det finns hos Benito och Mijatovic en stark tilltro till det gemensamma intressets kraft att skapa en organisation som tillvaratar detta intresse. När Benito och Mijatovic ombeds att specifikt formulera vad det gemensamma intresset består av, formulerar de intresset som följer:

”Det visade sig väldigt snabbt att föreningarna hade specifika behov. (...) Behovet är framförallt att representera invandrare inför myndigheterna” (Benito, IRF)

”Det grundläggande intresset, frågorna om identitet, språk och kultur. När det gäller frågor om jämlikhet och mångfald och när det gäller diskriminering” (Mijatovic, SIOS)

Benito och Mijatovic är således inte helt överens om vad som utgör det gemensamma intresset och de framhåller till viss del olika saker som det gemensamma intresset.

I IRF: s invandrapolitiska program framhåller organisationen åsikter inom skolpolitik, arbetsmarknadspolitik, socialpolitik, flyktingpolitik, kulturpolitik, samt i frågor som berör diskriminering, religiös frihet, massmedia och politisk representation⁵⁶ Det finns således en vilja i organisationen att kunna påverka inom flera politiska områden. Vidare formulerar IRF sitt syfte som att tillvarata invandrarnas och minoriteternas intressen i Sverige, samt verka för medlemsföreningarnas gemensamma kulturella och sociala intressen⁵⁷. Förutom de specifika politiska områden som IRF anger som särskilt angelägna i sitt invandrapolitiska program, till exempel rätten till modersmålsundervisning och motverkan av diskriminering, finns också en vilja att företräda vad som skulle kunna betecknas som ett invandraperspektiv. Invandraperspektivet uttrycks bland annat i IRF: s strävan att fler invandrare ska synas i TV och radio och att invandrargruppen ska vara representerade i alla samhällsorgan där andra intressegrupper är representerade; till exempel inom arbetsmarknadsstyrelsen, kulturrådet och skolverket.⁵⁸

SIOS framhåller i sina stadgar som sin uppgift att driva språk-, kultur-, utbildnings- och andra minoritetspolitiska frågor som är gemensamma för medlemmarna.⁵⁹ Det finns alltså inom både IRF och SIOS en vilja att arbeta inom en mångfald av politiska områden. Vidare menar SIOS i sitt måldokument att det är viktigt med vad de kallar en etnisk dimension inom bland annat TV och radion, och att det är viktigt att ge minoritetsgrupper större inflytande i beslutsprocesser⁶⁰. Även inom SIOS kan det således uttolkas en underliggande syn på att det finns ett *annat* perspektiv och det är därför viktigt att detta specifika synsätt finns representerat i olika sammanhang. Detta perspektiv framhålls vidare som gemensamt för vad som betecknas som etniska grupper eller invandrare, och berör således inte bara specifika delar av invandrargruppen. Även inom SIOS uttrycks således vad som kan betecknas som ett invandraperspektiv, vilket kan sägas representera en tydlig utgångspunkt för det gemensamma intresset.

Processen att nå fram till det gemensamma är, enligt Mijatovic, en diskussion där man utgår från de grundvärderingar som organisationen sedan tidigare enats om. Benito beskriver processen för att nå fram till det gemensamma på följande sätt:

⁵⁶ <http://www.immi.se/irf/program.htm> 2005-06-29

⁵⁷ <http://www.immi.se/irf/> 2005-11-02

⁵⁸ <http://www.immi.se/irf/program.htm> 2005-06-29

⁵⁹ <http://www.sios.org/ram.htm> 2005-11-02

⁶⁰ <http://www.sios.org/verksam/handling/handling.htm> 2005-07-27

” (...) det är klart att det är en stor diskussion, det är det som är meningen. (...) Vi når oftast en viss enighet. Vi har en lång diskussion men vi brukar ändå vara eniga i slutet om vad vi vill driva fram eller vidare (...)” (Benito, IRF)

Benito menar att det för att nå fram till det gemensamma intresset behövs en ofta tidskrävande och öppen debatt, men att debatten i regel ger resultat. Även om Benito menar att det är ganska lätt att identifiera vad som är invandrarnas intresse, menar han samtidigt att processen blockeras av att vissa grupper framhåller egna specifika intressen snarare än sätta frågorna i ett större perspektiv. Benito beskriver konflikten på följande sätt:

”De förstår inte att vi ska prata om det gemensamma. (...) De ser inte att alla invandrargrupper kan ha samma problem fast på olika sätt” (Benito, IRF)

Benito uttrycker en frustration över att grupperingar inom invandrargruppen inte alltid artikulerar sitt intresse på ett sätt som är fördelaktigt för hela invandrargruppen. Tarrow framhåller betydelsen av att det gemensamma intresset artikuleras på ett korrekt sätt i förhållande till den politiska makten.⁶¹ Benito talar om att grupperingar inom invandrargruppen väljer att driva och artikuleras frågor som sina egna och åsyftar då de olika etniska grupper som finns inom invandrargruppen.

Invandrargruppens sammansättning är splittrad både avseende ursprung och bakgrund till migration. Invandrargruppens komposition förändras, och har förändrats, alltsedan en betydande invandring påbörjades under 1940-talet. Fram till i början av 1970-talet fanns en påtaglig arbetskraftsinvandring till Sverige. Efter det skiftade invandringen karaktär och den största andelen invandrare kom att vara flyktingar eller anhöriga.⁶² Förändringen kan också betraktas i siffror. 1970 var 60 % av invandrarna födda i Norden, 30 % i övriga Europa och 10 % utanför Europa. I början av 2000-talet har sammansättningen av gruppen förändrats och knappt 30 % kom från Norden, cirka 35 % från övriga Europa och knappt 40 % var födda utanför Europa. Sedan mitten av 1900-talet har invandringen till Sverige stadigt ökat. 1940 var cirka 1 % av Sveriges befolkning födda utomlands, 1960 var det 4 %, 1970 cirka 7 %, och vid början av 2000-talet var 11 % av Sveriges befolkning födda utomlands alltså cirka 1 miljon människor.⁶³ Invandrargruppen har således förändrats mycket de senaste decennierna och det är svårt att avgränsa en tydlig invandrarkaraktär.⁶⁴

Det finns även skillnader i integrationsnivå⁶⁵ beroende på när personen invandrat. Generellt kan sägas att de som anlände under 1960-talet och 1970-talet mottagits med utgångspunkt i en assimilationsmodell. Många av de

⁶¹ Frågan om den politiska maktens roll i mobiliseringsprocessen kommer vidare behandlas under rubriken *”Vi står vid sidan av samhället”*.

⁶² Statistiska Centralbyrån 2005 s.8f

⁶³ www.framtidsstudier.se/seminarier/Dokframfokussept02.pdf 2005-12-09

⁶⁴ Statistiska Centralbyrån 2005 s.72

⁶⁵ Diskussionen om invandrades integration utgår från referensen Lundhs definition av integrationspolitik som de åtgärder som samhället vidtar för att underlätta invandrades introduktion och integration i samhället.

som invandrade till Sverige under denna tid kom som arbetskraftsinvandring och har generellt haft lättare än den grupp som anlände senare att integreras kulturellt, ekonomiskt och socialt. De som anlände under 1980-talet och 1990-talet har istället mottagits med en särartsmodell. Generellt har de som invandrat under denna period anlönt som flyktingar eller som anhöriga och inte integrerats kulturellt, ekonomiskt och socialt på samma sätt som arbetskraftsinvandrarna under 1960-talet och 1970-talet. Vad gäller invandrargruppens integration i det svenska samhället finns påtagliga skillnader beroende på när invandringen skedde. Det finns vidare variationer i integrationsnivå beroende på invandrarens etniska bakgrund och kön.⁶⁶

Benito framhåller samtidigt att alla grupperingar inom invandrargruppen har samma problem fast på olika sätt. Invandrargruppen delar som grupp specifika socioekonomiska livsvillkor. Sysselsättningsgraden för invandrare är idag 59 % jämfört med svenskfödda som är 75 %. Dessa siffror representerar skillnader som varit oförändrade de senaste åren. Även om det finns en tydlig relation avseende tid i Sverige och sysselsättningsgraden, så kvarstår alltså en skillnad mellan svenskfödda och invandrare som bott i Sverige över 20 år.⁶⁷ Invandrare har också svårare att klara de löpande utgifterna än svenskfödda enligt statistik från 2000. Vidare var andelen trångbodda i invandrargruppen samma år 28 % medan det bland svenskfödda var mindre än hälften så många, 11 %, som var trångbodda.⁶⁸ Integrationsverket fastslår också att det finns stora skillnader mellan utrikes- och svenskfödda också avseende segregat boende och skolresultat.⁶⁹ Benito ser ett samband mellan sociala villkor och intresse och menar att detta förenar invandrargruppen. Pontus Odmalm framhåller sambandet mellan socioekonomisk ställning och politisk mobilisering som ett av två dominerande synsätt på invandrargruppens grund för mobilisering.

Det andra synsättet tar rasism och diskriminering som en möjlig utgångspunkt för politisk mobilisering. Diskriminering lyfts av både IRF och SIOS fram som ett av invandrargruppens gemensamma intresse. Ett särskilt brott som drabbar invandrare är hets mot folkgrupp. Under 2000-talet har mellan 740 till 865 anmälningar mot hets mot folkgrupp kommit in per år. Vad gäller olaga diskriminering har mellan 198 till 330 anmälningar inkommit varje år under 2000-talet.⁷⁰ År 2003 ansåg cirka 20 % av de tillfrågade att invandrare inte kan komma in i samhället och samtidigt behålla sina traditioner. Vidare menade cirka 50 % att invandrare som tänker stanna i Sverige borde i eget intresse bli så lika svenskarna som möjligt.⁷¹ Det finns således samhällstendenser som visar att invandrargruppen är en utsatt grupp i samhället.

I IRF: s program och stadgar och i SIOS måldokument, liksom i Benito och Mijatovic uttalanden formuleras uppfattningen om att invandrargruppens gemensamma intresse är starkt och förekommande på fler olika politiska områden. Vidare uttrycks det i såväl IRF: s som SIOS: s dokument

⁶⁶ Lundh 2005 s. 51ff, Demker 1999 s.131ff

⁶⁷ www.integrationsverket.se/templates/ivNormal____6763.aspx 2005-12-09

⁶⁸ Statistiska Centralbyrån 2005 s.64

⁶⁹ www.integrationsverket.se/templates/ivNormal____6757.aspx 2005-12-09

⁷⁰ www.sverigemotrasism.se/templates/svNormal 2005-12-09

⁷¹ Statistiska Centralbyrån 2005 s.88

att det finns ett särskilt invandrarperspektiv av vilket ett behov av representation följer. Artikuleringen av intresset är problematiskt och kan innebära ett hinder för mobilisering, då gruppen kan splittras. I egenskap av att vara en grupp med särskilda livsvillkor, kan invandrargruppen förenas genom sina sociala villkor. Vidare skapar dessa villkor vissa gemensamma prioriteringar och synsätt som förenar invandrargruppen.⁷²

Sammantaget upplever Benito och Mijatovic att invandrargruppen har ett gemensamt intresse och de ser också en kraft i det gemensamma intresset. I Benito och Mijatovic uttalanden och i IRF och SIOS dokument, kommuniceras bilden av flera gemensamma frågor inom en mångfald av politiska områden. Vidare beskrivs också ett specifikt invandrarperspektiv, som framhålls som särskilt relevant inom politiken. Artikuleringen av det gemensamma intresset försvåras dock av att invandrargruppens sammansättning är splittrad avseende ursprung, bakgrund till migration samt grad av integration i det svenska samhället. Likväl framhålls dock de gemensamma livsvillkor invandrargruppen delar och bilden är sammantaget att det gemensamma intresset är starkt, vilket ger goda förutsättningar för en framgångsrik mobilisering.

3:2 ”Ordet ska spegla vem man är”

Människans identitet är, enligt Amit-Talai, av central betydelse och kan med fördel användas som en politisk resurs för att mobilisera människor. Tarrow menar vidare att en gemensam identitet är en förutsättning för organisation. Det måste inom gruppen finnas en förmåga att formulera problemen utifrån ett vi/dom perspektiv. Diskussionen om invandrargruppens identitet kom i både Benito och Mijatovic fall att handla om invandrarbegreppet. Frågan om invandrarbegreppet väcker mycket starka känslor hos dem båda men deras uppfattning om begreppets giltighet och användning skiljer dem åt, vilket går att utläsa i följande citat:

”Invandrarbegreppet i sig anser vi vara stigmatiserat. Det är ett enhetligt begrepp för en grupp människor (...) begreppet är på flera sätt fel (...) Genom att lägga in problematik har man skapat ett enhetligt begrepp. (...) Invandrarbegreppet säger bara att man invandrat, inget mer. Det är bara ett medborgarperspektiv.” (Mijatovic, SIOS)

”Invandrare är en person som invandrat, passerat gränsen. Bara detta betyder mycket för det omgivande samhället (...) Passet och regler skapar invandrare. (...) Ordet ska spegla vem man är, invandrare är varken positivt eller negativt, det är vem man är. (...) Så länge det spelar roll vem man är, vilket pass du har, då är det meningslöst att låtsas att vissa personer inte är det dom är, det är ju

⁷² Odalm 2004 s.474

självbedrägeri. (...) De skäms för att vara invandrare. Vi skäms inte för det.”
(Benito, IRF)

Mijatovic misstycker till användningen av ordet invandrare, då han menar att det är ett begrepp utan innehåll och att begreppet används för att stigmatisera invandrargruppen. Benito finner dock inte invandrarbegreppet otjänligt, utan menar att det bara är en beteckning på ett faktum. Det finns således en tydlig splittring mellan Mijatovic och Benitos uppfattningar.

Mijatovic menar att vara invandrare inte är en giltig identitet då den är pålagd utifrån. Invandrarbegreppet blir då en maktdemonstration vilket Mijatovic motsätter sig.⁷³ Både Tarrow och Smith menar dock att gruppen inte har någon rätt att själva definiera sig. Med Smiths begrepp ska identiteten enligt Mijatovics framkomma ur en gemenskap. Smith framhåller dock att grupper även kan vara kategorier och alltså vara ett kollektiv i utomståendes ögon, även om gruppen inte själv betraktar sig som det. Smith framhåller det extra problematiska läget som uppstår när den av omgivningen klassificerade gruppen är i underläge, i förhållande till det omgivande samhället.

Mijatovic menar vidare att invandrarbegreppet är ett sätt för staten att kontrollera invandrargruppen och skydda de nuvarande samhällsstrukturerna, något Mijatovic ger uttryck för i följande två citat:

”Invandrarbegreppet görs neutralt utifrån kultur och identitet och olika delar i gruppen. (...) Det är hur man bygger en politisk diskussion kring en grupp. Det är ett sätt att kollektivt trycka ner gruppen men det är också ett sätt för den stora majoriteten att glömma de problem som finns.” (Mijatovic, SIOS)

”Invandrare har inte kommit av gruppen själva utan av statens vilja att avgränsa och det är tacksamt driva det då problemet framstår som större än det är.”
(Mijatovic, SIOS)

Mörkenstam benämner det som, Mijatovic talar om som, politikens konstituerande karaktär och menar att det är en nödvändighet att klassificera grupper i samhället för att fördela resurser, rättigheter och skyldigheter. Det finns alltså ett behov i samhället av att identifiera grupper med särskilda intressen. Mijatovic invänder dock mot att identifieringen styrs utifrån, utan förespråkar istället självidentifikation som grunden för identitet och organisering. Mijatovic menar att språket är fundamentalt för att identifiera grupper och att människor ofta själva identifierar sig genom språket. Mijatovic beskriver detta som följer:

”Utgångspunkten för SIOS är att individen själv identifierar sig, inte staten. (...) Självidentifikation, att vilja se sig själv i sammanhang, känna igen sig. Du känner igen dig som individ och medborgare och inte kränka dina rättigheter till frihet och valfrihet.” (Mijatovic, SIOS)

⁷³ Mijatovic perspektiv på invandrarbegreppet som icke-legitimt diskuteras särskilt i Integrationspolitiska maktutredningens rapport 2004:48 *Kategorisering och integration – om föreställa identiteter i politik, forskning, media och vardag.*

Självidentifikationen kan ta olika uttryck beroende på vilka sidor av identiteten som individen väljer att betona. Språket framhålls av Mijatovic som en möjlig utgångspunkt för självidentifikation, men även religion, kultur och ursprungsland kan vara andra möjliga startpunkter. Identiteten kan, enligt Hutchinson, vara en instrumentell identitet snarare än en naturlig identitet. Den instrumentella identiteten är föränderlig beroende på vilka behov som individen ser och kan uppfattas som flyktig och utan förankring i individen. Benito betraktar inte invandrarbegreppet som problematiskt utan ser möjligheten att använda begreppet till gruppens fördel. Benito utesluter inte heller att flera identiteter kan samexistera och därmed tjäna olika och ibland instrumentella syften, vilket han uttrycker i citatet nedan:

”Vi tycker att det är viktigt att behålla invandrare och inte byta till något, sen blir det samma problem sen, det har inte betydelse, vi är invandrare. (...) Genom att byta namn på saker och ting tror de att de har ändrat problemet. (...) Det är inget märkvärdigt, det är bara att godkänna. Det är enklare och när man godkänner det, då kan man göra någonting åt det. (...) Vad som är i din identitet behöver inte hänga ihop med vad som är i ditt intresse. (...) Se det som något kreativt och utnyttja det eller skämmas hela livet över att vara invandrare ” (Benito, IRF)

Benito och Mijatovic förespråkar två olika synsätt på invandrarbegreppets giltighet och användbarhet. Benito menar att det finns landsgränser och därmed finns också invandraren. Mijatovic hävdar att invandrarbegreppet är ett maktmedel, som används av de utanför den avgränsade invandrargruppen och att självidentifikation är den enda giltiga identiteten. Då identitet är av central betydelse för människan, skapar åsiktsskillnader av detta slag en stor splittring inom invandrargruppen. Invandrargruppen delas upp i mindre grupperingar baserade på etnisk härkomst och det faktum att IRF endast organiserar 20 föreningar kan ses som symptomatiskt på att den naturliga identiteten dominerar som utgångspunkt för organisering av invandrarföreningar. Samtidigt kvarstår invandrarbegreppet som kategori, som en konsekvens av politikens konstituerande karaktär. Enligt Tarrow är en gemensam identitet en förutsättning för organisering och delade uppfattningar om invandrarbegreppets giltighet och användbarhet, får därför konsekvenser för invandrargruppens förmåga att mobiliseras politiskt.

Sammantaget betonar teorin identitetens centrala betydelse och framhåller dess nära kopplingar till politisk mobilisering och organisation. Benito och Mijatovic beskriver en djup oenighet inom invandrargruppen, över vad som är en korrekt beteckning av denna grupp. Mijatovic menar att invandrarbegreppet är en maktdemonstration från statens sida och en irrelevant beskrivning av gruppen och han förespråkar istället självidentifikation. Benito menar att invandrarbegreppet är en självklar beteckning och upplever den som oproblematiserad. Mijatovic kan sägas ge uttryck för ett synsätt som betonar den naturliga identiteten. Benito betonar istället den instrumentella identiteten med argumentet att invandrargruppen redan är en kategori i samhället. Identitetens centrala betydelse för människans identitet skapar starka åsikter och stor splittring

inom gruppen. Det är således mycket problematiskt att fastställa en invandraridentitet, och då invandrargruppens identitet är splittrad försvåras också invandrargruppens mobilisering.

3:3 ”Olikheter försvinner naturligtvis när man jobbar tillsammans”

En organisatorisk struktur framhålls av Tarrow som mycket viktigt för en grups förmåga att mobiliseras. Då organisationen är ett sätt att samla resurser, är dess effektivitet essentiell. Benito och Mijatovic beskriver sina respektive organisationer som relativt välfungerade. De talar båda om de rutinmässiga problemen med brist på administrativ tradition och kontinuitet. Mijatovic beskriver SIOS arbete på följande sätt:

”Det underlättar att det finns en samstämmighet i några av de underliggande frågorna. (...) Organisationen flyter väl men det förutsätter då att man är väldigt aktiv med de frågorna som handlar om de olika demokratiprocesserna. (...) Finner vi gemensam grund så fortsätter vi, gör man inte det så lämnas det till varje medlemsorganisation. Annars blir inte frågorna gemensamma.”
(Mijatovic, SIOS)

Mijatovic beskriver SIOS möjligheter i framtiden som ett resultat av de val organisationen nu måste göra. Antingen ska fler organisationer bli medlemmar i SIOS och organisationen blir då mer en opinionsbildande profilorganisation, som kan agera snabbt och använda media effektivt. Om så sker är det nödvändigt att SIOS demokratiska struktur förändras. SIOS är nu en medlemstyrd organisation där det ideella arbetet, intressefrågor i kombination med medlemsverksamhet, dominerar. Organisationen är svår i bemärkelsen att den demokratiska processen är långsam, samt att ledningen inte har mandat att agera snabbt i frågor. Om möjligheten att få fler medlemmar säger Mijatovic:

”Vi har i stort sett haft den möjligheten (...). Vi vill dels ha stabilitet och vi kan inte driva alla frågor.”(Mijatovic, SIOS)

Samtidigt menar Mijatovic att en utökad organisation skulle ge än fler medlemmar att företräda och därmed vara en styrka i representation. Fler medlemsorganisationer skulle också öka organisationens geografiska spridning.

Benito och Mijatovic menar båda att organisationen på olika sätt skapar samhörighet och styrka inom gruppen. Det finns alltså en mobiliserande kraft i organisationer. Benito och Mijatovic beskriver arbetet i organisationerna på följande sätt:

”Olikheter försvinner naturligtvis när man jobbar tillsammans. Då jobbar vi ju för det som är gemensamt som invandrare” (Benito, IRF)

”Vi har aldrig själva agerat för att få fler medlemmar utan all anslutning har skett från partens intresse, vilket har betytt mycket för samhörigheten” (Mijatovic, SIOS)

Tilly framhåller särskilt organisationens förmåga att stärka organisationens resurser och menade att organisation och samhörighet förstärker varandra växelvis. Genom att frambringa en kategori, vilket i Tillys språkbruk betyder att en grupp upplever sig dela något karakteristiskt, och genom etablerande av personliga band, vad Tilly benämner nätverk, skapas *catnet*, alltså den styrka som framkallas när det finns en känsla av att tillhöra och samtidigt personliga band inom gruppen. Upplevelsen av att dela ett gemensamt intresse skapar en känsla av att vara en kategori, vilket både Benito och Mijatovic vittnar om. Vidare kan exklusivitet och kvarhållandet av en begränsad grupp, stärka de personliga banden vilket Mijatovic särskilt lyfter fram.

Olson berör särskilt frågan om organisationers problem på kollektiv nivå och framhåller snålskjutsproblematik, koordinationsproblematik och intressekonflikter som särskilt bekymmersamt för en organisation. Både Benito och Mijatovic vittnar om initiala problem med att få gruppen att samlas kring ett gemensamt mål, då en mängd dagordningar förslås. Bägge menar dock att problematiken överkoms inom organisationen och att det gemensamma intresset driver organisationen framåt. Snålskjutsproblematiken beskrivs inte av varken Benito och Mijatovic som ett stort problem.

De särskilda villkor som gäller för metaorganisationer, av det slag som IRF och SIOS betecknas som, är att de fungerar olika beroende på motivet till varför de skapades. Metaorganisationer kräver vidare en viss likriktning bland medlemmarna och det kan uppkomma svårigheter med auktoriteter inom organisationen. IRF och SIOS har tydliga samarbetsbeskrivningar i stadgarna och motivet till organisationernas existens är klarlagd och tydlig. Mijatovic talar om hur en gemensam grundsyn underlättar i organisationens arbete. Vidare framhåller Mijatovic organisationens expansion som en särskild svårighet och han menar att flera medlemmar med nödvändighet ger mindre demokrati, då medlemmarna blir mindre likriktade. Mijatovic nämner också behovet av tydliga auktoriteter i en större organisation. Benito berör denna problematik mycket lite.

Sammantaget har invandrargruppen tillgängliga organisationer med fungerande verksamhet. Det finns dock ett glapp mellan lokalnivån och högre samarbetsnivåer. De svårigheter som grundlade detta är de splittringar som finns inom invandrargruppen och som vidare diskuterades under rubriken *”Ordet ska spegla vem man är”*. Den utveckling som sker när organisationen stärks genom

samhörighet och insamlande av resurser, förhindras delvis genom de splittringar som finns. Det finns således både en styrka och svaghet i invandrargruppens organisation. Styrkan är att det finns ett utbyggt lokalt nätverk av invandrarföreningar samt välfungerande samarbetsorganisationer. Svagheten är att dessa nivåer inte är väl sammanbundna och samarbetsorganisationerna saknar tydlig förankring i de lokala föreningarna. Det kan således vara svårt att väga organiserings styrkor mot dess svagheter och förutse dess betydelse för den politiska mobiliseringen.

3:4 ”Vi står vid sidan av samhället”

Såsom tidigare nämnts i teorikapitlet och under rubriken *”En strävan att arbeta för det som är gemensamt”* framhåller Tarrow vikten av att det gemensamma intresset artikuleras korrekt, i förhållande till den politiska makten. Det finns ett interaktionsförhållande mellan invandrargruppen och omgivningen. Förhållandet ska optimalt generera ett hopp om möjligheter hos invandrargruppen, samtidigt som det behöver skapa ett krismedvetande för att så vis generera kamplust. Både Benito och Mijatovic uttrycker snarare en känsla av hopplöshet, än vare sig hopp eller kris. Benito och Mijatovic menar att det idag finns två stora brister i organisationernas möjligheter; brist på ekonomiska resurser och brist på kommunikationskanaler till beslutsfattarna. Mijatovic anser att en organisations värde tillmäts genom det ekonomiska stöd organisationen får från staten då ekonomiska resurser ger möjligheter att kunna påverka, att kunna delta i möten och att få tillgång till demokratiska arenor. Mijatovic beskriver det som följer:

”Att kunna påverka idag handlar inte bara om hur stor du är utan vilka resurser du har.” (Mijatovic, SIOS)

Både Benito och Mijatovic tror att de får mindre stöd än andra organisationer i samhället eftersom de är obekväma för beslutsfattarna. Vidare menar Benito att systemet för ekonomiskt stöd verkar splittrande, vilket han framhåller i följande citat:

”Det finns en splittring inom bidragssystemet som uppmuntrar till att man bildar nya riksförbund varje vecka. (...) Bidragssystemet uppmuntrar inte till samarbete utan systemet uppmuntrar till splittring (...)” (Benito, IRF)

Benito och Mijatovic menar att deras möjligheter att påverka beslutsfattandet i samhället är mycket begränsat och att det saknas kanaler för att kommunicera med beslutsfattarna. Benito och Mijatovic beskriver situationen i följande citat:

”Vi existerar inte för myndigheterna, de vill inte prata invandrare, de vill prata integration.” (Benito, IRF)

”Att vi kommer få något mer inflytande tror vi inte eftersom vi funnits i mer än 30 år och har vi inte fått det hittills så får vi det inte i framtiden heller, det är kört. (...) Vi står vid sidan av samhället. Rena dumhet om att vi skulle övertygas om att alla skulle vara med i samma båt, vi är inte i samma båt. Det är många småbåtar i havet men däremot är vi i samma hav. Det är där vi ska navigera då, mellan andra organisationer.” (Benito, IRF)

”Inte bara SIOS har förändrats utan också samhället runtomkring. (...) Besluten nu mer per beslut, resultatorienterade, att driva igenom. (...) Man fokuserar mycket på antal, inte reellt, att hitta kanaler.” (Mijatovic, SIOS)

Trots att såväl Benito som Mijatovic beskriver ett utanförskap och att de blir utestängda av statens otillfredsställande ekonomiska stöd och bristande uppmärksamhet, kan ändå en cirkulär relation identifieras emellan organisationerna och staten. Både Benito och Mijatovic beskriver att de bemöts av reaktioner från staten, exempelvis ogillande av vissa uppfattningar som invandrarorganisationerna framför. Det finns således en respons från staten, och av det en relation, som påverkar såväl som påverkas av invandrarorganisationerna.

Alltsedan 1975 har svenska staten aktivt uppmuntrat bildandet av invandrarföreningar genom ekonomiskt stöd. Från 1975 till 1984 var invandrarföreningarnas kulturbevarande funktion i fokus. Invandrarföreningarna skulle då framförallt stärka invandrarnas etniska identitet och kultur. Från 1984 skiftades fokus från de kulturbevarande värdena med invandrarföreningarna till att betona också dess integrativa roll. Invandrarföreningarna skulle nu arbeta för invandrares integration i det svenska samhället. Invandrarföreningarna uppmuntrades av staten att verka som ett fragmenterat föreningsliv på etnisk grund och⁷⁴ även idag är invandrarföreningar framförallt sociala föreningar på etnisk grund.⁷⁵

Det kan också uttydas en viss tvekan inför att släppa in nya grupper i organisationen även om den representativa nyttan med detta erkänns. Skepsisen mot att släppa in nya grupper eller slå samman existerande grupper, kan tolkas som en rädsla för att förlora det begränsade inflytande grupperna har idag. Det är med den nuvarande positionen som insats som en utvidgning skulle göras.

Sammantaget upplever Benito och Mijatovic att organisationernas möjligheter att påverka beslutsfattare är mycket begränsade och båda uttrycker en frustration över det motstånd de upplever. Samtidigt uppmuntrar staten invandrarföreningars bildande och har gjort så sedan mitten av 1970-talet. Det finns således möjligheter för invandrargruppen att till exempel organiseras om än på ett fragmenterat sätt. Möjligheterna att mobiliseras politiskt är dock mycket begränsade.

⁷⁴ Flemming 2003 s.37ff

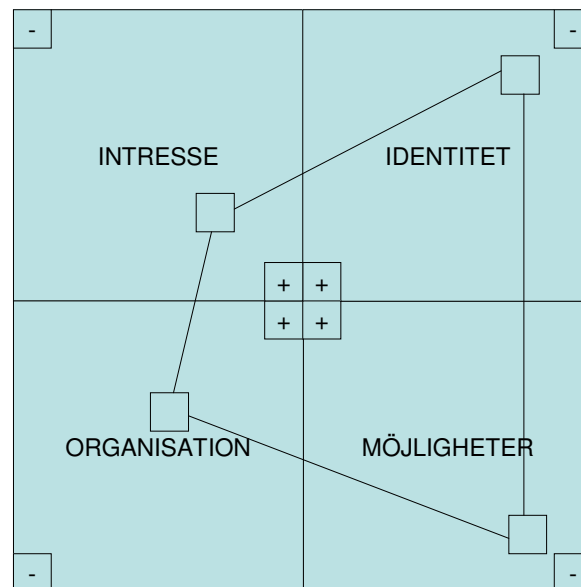
⁷⁵ Integrationsverkets rapportserie 2000:14 s.79

4. Sammanfattande resultat

I detta kapitel kommer den sammanfattande modellen från teorikapitlet att användas för att presentera uppsatsens resultat. Under rubriker *Slutord* följer en kort diskussion av resultatets betydelse i ett demokratiperspektiv.

Uppsatsens syfte är att skapa en teoretisk förståelse för varför invandrargruppen, trots att gruppen består av en ansenliga andel av befolkningen och har en gemensam politisk plattform, inte mobiliserats politiskt i större utsträckning. Inledningsvis fokuserades på att utifrån teorin konstruera en sammanfattande modell. Teorier av Tilly, Tarrow och Olson, samt i mindre utsträckning inslag av teorier av Ahrne/Brunsson, Amit-Talai, Smith, Mörkenstam, Hutchinson och Johnston, sammanfördes för att skapa modellen. Dessa teoretiker kompletterar varandra och skapar sammantaget en ny modell som representerar en dynamisk och relevant bild av centrala faktorer, för att analysera invandrargruppens politiska mobilisering. Vidare inhämtades empiriskt material om invandrargruppens politiska mobilisering. Avslutningsvis ska i detta kapitel den sammanfattande modellen, vari empirin applicerats presenteras. Den sammanfattande modellen har konstruerats för att uppnå uppsatsens syfte samt besvara uppsatsens frågeställning: *Varför har invandrargruppen i Sverige inte mobiliserats politiskt i större utsträckning?*

Med utgångspunkt i uppsatsens empiri kan invandrargruppens politiska mobiliseringspotential förstås på följande sätt:

Den sammanfattande modellen illustrerar teorins dynamik och värderingen av invandrargruppens position i förhållande till teorin. Invandrargruppens positionering motiveras med utgångspunkt i uppsatsens teoretiska resonemang samt med definitionerna av begreppen intresse, identitet, organisation och möjligheter.

Intresse kan definieras som gruppens gemensamma omständigheter som vidare kan påverkas av den politiska makten. Utifrån definitionen av intresse kan man göra gällande att *invandrargruppen har ett gemensamt intresse och att detta intresse kan betecknas som starkt*. Det gemensamma intresset är av sådan karaktär att det har förtjänster på individuell, såväl som kollektiv nivå. Benito och Mijatovic uttalanden samt det material IRF och SIOS producerat, påvisar att invandrargruppen har gemensamma intressen i en mängd frågor på en mängd områden. Dessa frågor är i hög grad av sådan karaktär att de kan påverkas av den politiska makten.

Identitet avser individens upplevelse av sin egna personlighet och tillhörighet. Identitetens individuella karaktär gör den särskilt svårhanterlig i mobiliseringen. *Invandrargruppens gemensamma identitet är svag* och det finns ingen enighet om vad som är eller bör vara invandrargruppens identitet. Benito och Mijatovic och dess respektive organisationer uppvisar en splittring i fråga om invandrarbegreppet. Avsaknad av enighet kring invandrarbegreppet försvårar mobiliseringen, då ingen alternativ gemensam identitet finns. Splittringen runt invandrarbegreppet kan härröras från invandrargruppens splittrade sammansättning avseende ursprungsland, bakgrunden till invandring och integrationsnivå.

Med begreppet *organisation* menas att etablera ett system av människor och grupper som möjliggör möten och planering. Invandrargruppen har ett etablerat system av människor och grupper vilket kan möjliggöra möten och planering. Invandrargruppen har vidare ett utbyggt föreningsliv, men i organisationsstrukturen finns brister då det ofta saknas samarbetsstrukturer i form av till exempel riksförbund. Vidare saknas utvecklade samarbetsstrukturer mellan de olika invandrarföreningarna och över etniska gränser. IRF och SIOS begränsade organisering av föreningar kan betecknas som symtomatiskt, för det bristande samarbete som finns mellan olika invandrargrupper inom invandrargruppen. Med bakgrund av denna problematiska bild kan det beskrivas som att *invandrargruppen har en medelstark organisation*.

Möjligheter åsyftas en politisk struktur, som öppnar vägar för att påverka det politiska beslutsfattandet. Benito och Mijatovic upplever att organisationernas möjligheter att påverka beslutsfattarna är mycket begränsade och båda uttrycker en frustration över det motstånd de upplever. Även om staten uppmuntrar vissa former av organisationer, ges dessa organisationer ingen möjlighet att påverka den beslutande makten. *Invandrargruppens möjligheter kan därmed betecknas som svaga*.

Sammantaget skapas således i modellen en figur som synliggör den dynamiska relationen som finns mellan intresse, identitet, organisation och möjligheter. Då vissa delar av dynamiken är svaga, ger det effekter på den politiska mobiliseringen som helhet. En del kan således inte fullt ut kompensera

en annan del. *Modellen visar att invandrargruppen i Sverige inte har mobiliserats i större utsträckning, därför att gruppen har en svag gemensam identitet och därför att de erbjudits begränsade möjligheter för att mobiliseras politiskt.*

4:1 Slutord

I det politiska livet grupperar och omgrupperar sig människor ständigt i olika konstellationer för att uppnå specifika mål och intressen, och dessa processer är av central betydelse för demokratins vitalitet. Genom att olika grupper formas och väljer att handla kollektivt, omfördelas makten i samhället. Människor som tidigare hade ett begränsat inflytande över samhällsutvecklingen kan genom kollektivt handlande erövra ett anseeligt inflytande. Då det i slutändan är en fråga om maktfördelning är det självklart att invandrargruppens politiska mobilisering väcker starka känslor. Det är viktigt att förstå invandrargruppens politiska mobilisering, eller brist därav, i ett större samhälls- och demokratiperspektiv för att förstå de avvägningar som invandrargruppen måste göra. Uppsatsens resultatet visar att det finns stora möjligheter för staten att påverka den politiska mobiliseringen av invandrargruppen, men att det också finns processer inom gruppen som är avgörande för att en politisk mobilisering ska förverkligas. Slutsatsen måste dock vara att det är upp till de individer som ingår i invandrargruppen, att besluta om värdet av en politisk mobilisering av invandrargruppen.

5. Referenser

Litteratur

Ahrne, Göran.- Brunsson Nils, 2001. ”*Metaorganisationer – identitet och auktoritet*”, Score Rapportserie 2001:6.

Alvesson, Mats. 2000. *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Amit-Talai, Vered (red). 1996. *Re-situating Identities*. Petersborough: Broadview Press.

Cornell, Stephen – Hartman, Douglas. 1998. *Ethnicity and Race – Making identities in a changing world*. Thousand Oaks: Pine Forge Press.

Demker, Marie - Malmström, Cecilia, 1999. *Ingenmansland – Sveriges immigrationspolitik i utrikespolitisk belysning*. Lund: Studentlitteratur.

DS 2004:48. *Kategorisering och integration*. Bidrag av Ulf Mörkenstam. Rapport från Integrationspolitiska maktutredningen. Stockholm: Justitiedepartementet.

DS 2004:49. *Föreningsliv, makt och integration*. Bidrag av Gunnar Myrberg Rapport från Integrationspolitiska maktutredningen. Stockholm: Justitiedepartementet.

Esaiasson, Peter. - Gilljam, Mikael.- Oscarsson, Henrik. – Wängnerud, Lena. 2003. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Flemming (red). 2003. *Invandrarorganisationer i Norden*. Århus

Hutchinson, John (red). 1996. *Ethnicity*. New York: Oxford University Press.

Integrationsverkets rapportserie 2004:14. *Om invandrares politiska delaktighet*.

Johnston, Hank (red). 1995. *Social Movements and Culture*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Lahusen, Christian, 1996. *The Rethoric of Moral Protest*. Berlin: Gruyter & Co.

- Lantto, Patrik. 2000. *Tiden börjar på nytt*. Umeå: Kulturgräns norr.
- Lundquist, Lennart. 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundh, Christer. 2005. *Invandringen till Sverige*. Avesta: SNS Förlag.
- Lundahl, Ulf. 1999. *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Lund: Studentlitteratur.
- Odmalm, Pontus. 2004. "Civil Society, Migrant Organisations and Political Parties: Theoretical Linkages and Applications to the Swedish Context". *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Vol 30, No. 3, May 2004, pp.471-489.
- Olson, Mancur. Jr. 1965. *The logic of collective action*. Cambridge: Harvard Press.
- Pfeffer, Jeffrey. 1982. *Organizations and organization theory*. Boston: Pitman, cop.
- Shepsle, Kenneth A. 1997. *Analyzing Politics*. New York: W.W Norton & Company inc.
- Smith, Anthony D. 1991. *National identity*. London: Penguin.
- SOU 2000:1. *En uthållig demokrati!*. Slutbetänkande från Demokratiutredningen. Stockholm
- Statistiska Centralbyrån. 2005. *Tillsammans – integration i Sverige*. Örebro: SCB Tryck.
- Sundh, Kenneth (red). 1992. *Social mobilisering*. Stockholm: Publica.
- Tarrow, Sidney. 1998. *Power in Movement*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tilly, Charles. 1978. *From mobilization to revolution*. Reading: Addison-Wesley cop.
- Internet:
www.framtidsstudier.se/seminarier/Dokframfokussept02.pdf 2005-12-09
www.immi.se/irf/ 2005-11-02
www.immi.se/irf/invandringen/inva991/ledare991.htm 2005-07-07

www.immi.se/irf/program.htm 2005-06-29

www.immi.se/irf/program.htm 2005-06-29

www.integrationsverket.se/templates/ivNormal____6763.aspx 2005-12-09

www.integrationsverket.se/templates/ivNormal____6757.aspx 2005-12-09

www.integrationsverket.se/upload/Publikationer/skrifter/intebaro2004.pdf
2005-02-22

www.sios.org/ram.htm 2005-11-02

www.sios.org/verksam/handling/handling.htm 2005-07-27

www.sverigemotrasism.se/templates/svNormal 2005-12-09

Primärmaterial:

Intervju med Miguel Benito, ordförande Immigranternas Riksförbund (IRF).
2005-07-08

Intervju med Milinko Mijatovic, kanslichef på SIOS. 2005-10-12

Bilaga 1

Intervjuguide:

1. Kan du berätta lite om organisationen?
2. Hur ser du på begreppet invandrare?
3. Tycker du att det finns ett gemensamt intresse i invandrargruppen eller inte?
4. Hur fungerar er organisation från ett organisatoriskt perspektiv?
5. Vad tror du om organisationens möjligheter att organisera fler?
6. Hur fungerar valet av politiska frågor som ska drivas?
7. Hur tänker du kring organisationens möjligheter att påverka i samhället idag?
8. Hur har ni blivit mottagna av det politiska etablissemanget (partier, statliga verk etc.)?
9. Vad är förhoppningarna inför framtiden när det gäller organisationen möjligheter att åstadkomma förändringar i samhället?
10. Vad skulle krävas för att invandrargruppen kraftfullt skulle mobiliseras politiskt?